

og giver dem Kærlighed dertil. Det er ad denne sidste Linie, vor Nationalitetsfølelse skal styrkes og ikke ved Uvidenhed om det fremmede. Derfor vokse Kravene om, at vi skulle kunne skabe en Dannelse lige op til Universitetets Grænse, bygget paa den Viden, det 19. Aarhundrede har bragt, og bygget paa et nogenlunde fyldigt Kendskab til de Sprog, som tales af de Folk, der i Nutiden have den største Betydning.

En saadan tredje Retning, som man har kaldt den, kræver man nu, og en saadan Dannelse vil ikke være noget ejendommeligt for Danmark. Det er noget, der er kommet frem saa at sige hele Verden over. Ser man det kun fra denne Side, altsaa kun som et Krav om en moderne humanistisk Dannelse, en nysproglig Dannelse — kald det, hvad de ville — en Retning; bygget paa Nutidens Sprog og Nutidens Liv; maa det siges, at en saadan Retning allerede har arbejdet sig frem i Tyskland og der er ligestillet med den gamle Retning. En saadan Retning er ogsaa Hovedretningen i Norge, ja den er for nylig gennemført endog i Frankrig, et Land, der dog staaar helt anderledes intimt knyttet til den romerske Kultur, end vi gøre. Der har man ved Siden af de gamle Studenterrætninger oprettet en ny Retning uden Græsk og Latin. Som en Snurrighed anfører jeg, at de ivrigste Følkampere i Deputeretkammeret for den klassiske Dannelse vare Socialdemokraterne. Naa, det tror jeg ikke vil blive Tilfældet her. Det er altsaa noget, som arbejder sig frem alle Vegne. Der er derimod andre Ting i Skolernes Opbygning, som ikke ere ens i disse Lande. Medens det kan siges, at i Norge og Tyskland arbejdes der med en saadan nysproglig Retning — lidt stærkere i Norge end i Tyskland — kan man ikke deraf slutte, at der er et betydeligt Slægtskab mellem Norges og Tysklands Skolevæsen. Paa ingen Maade! Der er en bestemt Forskel mellem Tysklands Skolevæsen og en Række Skoleordninger, som have i Zürich og Frankrig, og hvis mest udprægede Type findes i Norge, og ogsaa, hvis dette Forslag bliver til Lov, vil findes her i Danmark. Forskellen bestaar deri, om man de sidste Steder søger Tilknytning til Folkeskolen, søger at finde Fællesskabet i Barndommen frem. Den tyske lærde Skole er derimod en Overklasseskole. Der putter man Barnet ind ved den ene Ende af denne Skole for at faa det ud ved den anden Ende, om ikke

just som Professor saa dog som Student. Der er ingen Berøring af Betydning mellem disse Skoler og de Skoler, der ere beregnede for Samfundets lavere Klasser. Det er netop typisk for Skolerne i Tyskland, at de ere indrettede for et Klassesamfund, hvor de Børn, der ere bestemte til at være Overklasse, gaa i en Slags Skoler, og de, der ere bestemte til at være Underklasse, i en anden. Det er Klasseinddelingen i det tyske Samfund, som er gennemført ogsaa her, den gaar jo igennem saa meget andet, f. Eks. den enaarige Militærinstitution. I den anden Gruppe af Stater gaar Udviklingen i den Retning, at man søger at komme bort fra dette Begreb om et Folk af Klasser, hvor hver Klasse skal have sin Skole, og nærmer sig den Forestilling, at, som der i et Folk skal være en Folkeenhed, der staaer over dets Klassemodsatninger, skal der i dets Skole være en organisk Sammenhæng, en levende og let Forbindelse; det, man har søgt at udtrykke ved Slagordet Enhedsskolen.

Der er et æret tidligere Medlem af dette Ting, hvis Ord i en Aarrække igennem havde stor Vægt her i Salen, som i Sommer har søgt at være Folk mod Tanken om en Enhedsskole. Ja, hvis en Enhedsskole var det, som han forstod derved, ved jeg ikke, hvor der findes Tilhængere af en saadan her i Danmark. Hvis jeg nemlig ikke husker fejl, definerede han Enhedsskolen som en Maskine, hvor Børnene puttes ind i den ene Ende, males og males, saa faar man en Professor ud af den anden Ende. Det er ikke en saadan mekanisk Indretning, som skruer og dreserer Børnene frem hele Livet igennem, vi tænker os. Hvem er hos os Tilhænger af en saadan? Vi, som have bragt Enhedsskolen eller Skolens Enhed frem, vide meget godt, at et Flertal af Folket ikke kan gaa i Skole i de mange Aar, at det kun er den lille Part, der kan det, nemlig den lille Part, som man vil bruge til videnskabelige Sysler, og som egner sig dertil. Vi vide meget godt, at den mekaniske Indretning lader sig ikke praktisere. Hvad der maa kunne lade sig gøre i et Folk, der tænker som vi, er at skabe et Skolevæsen, der gør det nemmere at opnaa, at ethvert Barn kommer til at gaa i Skole saa længe, som det passer for det, at det faar den Undervisning, der ligger for dets Natur, saa at Afgørelsen af Spørgsmaalet om, hvem der skal nyde den videregaaende Undervisning, mindre og mindre bliver afhængig af Forældrenes Evne og mere og